

סיון תשס"ט

בס"ד

המרגלים המקושש והציצית לפרשת שלח

1. במדבר פרק יג

(א) וידבר ה' אל משה לאמר:

(ב) שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם: (ג) וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' כלם אנשים ראשי בני ישראל המה:

2. דברים פרק א

(כב) ותקרבנו אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן:

(כג) וייטב בעיני הדבר ואקח מקם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט:

(כד) ויפנו וינעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכול וירגלו אותה:

3. רש"י במדבר פרק יג

שלח לך - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר (שם) ותקרבנו אלי כלכם וגו', ומשה נמלך בשכינה.

אמר אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר (שמות ג, י"ז):

"ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הפניני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבויסי אל ארץ זבת חלב ודבש", חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה:

4. ספורנו עה"ת ספר במדבר פרק יג פסוק א

וידבר ה' אל משה לאמר, שלח לך אנשים. אל תניח שישלחו הם, כמו שאמרו לעשות באמרם נשלחה אנשים לפנינו שאלו הדיוטות בלתי מכירים שבח הארץ ויספרו בגנותה, באופן שיחשבו ישראל אל ה' תועה, ולא ישובו בתשובה כמו ששבו אחר כך, באמרם חטאנו לה'. וזה כי המרגלים ששלח משה, אף על פי שהרשיעו להניא לב העם מחסרו אמונתם באל שדי, מכל מקום הכירו וסיפרו טובת הארץ, באמרם וגם זבת חלב ודבש היא וכן העיד באמרו ויקחו בידם מפרי הארץ ויאמרו טובה הארץ אלא שאמרו שהיא נמנע לכבשה.

5. רש"י הירש במדבר פרק יג

"ויחפרו לנו את הארץ" - כביכול יעלו את הארץ מן המעמקים האפלים של ההסתר ואי הידיעה לאור הבהיר של הידיעה וההכרה. והתכלית המוצהרת של השליחות היתה למצוא את הדרך שיעלו בה אל הארץ. עצם הבקשה הזאת לא היה בה דבר שאיננו הגון. משה עצמו אמר שם: "וייטב בעיני הדבר".

"ותור" יכול לציין גם חקירה סובייקטיבית גרידא, החוקר עומד על הסגולות המיוחדות של הדברים ומצרף אותם כסימנים למושג אחד. כאשר ציווה ה' ויתרו את ארץ וגו' כבר שונה והורחב התפקיד של שליחותם.

לא הוטל עליהם רק לחפש את הדרך הטובה ביותר לכיבוש הארץ. אלא תפקידם היה להכיר את הארץ עצמה כקרקע להתפתחות עם.

6. יהושע פרק ב

(א) וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לכו ראו את הארץ ואת יריחו וילכו ויבאו בית אשה זונה ושמה רחב וישכבו שמה:

(ב) ויאמר למלך יריחו לאמר הנה אנשים באו הנה הלילה מבני ישראל לחפר את הארץ:

(ג) וישלח מלך יריחו אל רחב לאמר הוציאי האנשים הבאים אליך אשר באו לביתך כי לחפר את כל הארץ באו:

(כג) וישבו שני האנשים וירדו מהקר ויעברו ויבאו אל יהושע בן נון ויספרו לו את כל המצאות אותם:

7. במדבר פרק יג

(טז) אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע:

(יז) וישלח אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אליהם עלו זה בנגב ועליתם את ההר:

(יח) וראיתם את הארץ מה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב:

(יט) ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים:

(כ) ומה הארץ השמנה הוא אם רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בפורי ענבים:

(כא) וינעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת:

(כב) וינעלו בנגב ויבאו עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים:

(כג) ויבאו עד נחל אשכול ויקרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישארו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:

(כד) למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר פרתו משם בני ישראל:

(כה) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום:

(כו) וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישבו אותם דבר ואת כל העדה ויראו את פרי הארץ:

(לב) ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אותה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות:

8. רמב"ן במדבר פרק יג

וגם זבת חלב ודבש הוא - בעבור שצוה אותם לראות השמנה היא אם רזה, השיבו לו כי היא שמנה וגם זבת חלב ודבש היא, ועל שאלתו היש בה עץ אם אין, השיבו לו "וזה פריה", כי כן צוה אותם להראותו. והנה בכל זה אמרו אמת והשיבו על מה שנצטוו.

והיה להם לאמר שהעם היושב עליה עז והערים בצורות, כי יש להם להשיב אמרי אמת לשולחם, כי כן צוה אותם: החזק הוא הרפה הבמחנים אם במבצרים, אבל רשעים במלת "אפס", שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם שאי אפשר בשום ענין, כלשון האפס לנצח חסדו (תהלים עז ט), ואין עוד אפס אלהים (ישעיה מה יד). והנה אמרו לו, הארץ שמנה וגם זבת חלב ודבש והפרי טוב, אבל אי אפשר לבא אליהם כי עז העם והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם:

9. דברים ט'

(א) שמע ישראל אתה עבר היום את הירדן לבא לרשת גוים גדלים ועצמים ממך ערים גדלות ובצורת בשמים:

(ב) עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק:

(ג) וידעת היום כי יהיה אלהיך הוא העבר לפניך אש אכלה הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך והורשתם והאבדתם מהר כאשר דבר יהוה לך:

פרשת ציצית

10. במדבר פרק טו

(לו) ויאמר יהוה אל משה לאמר:

(לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לזרתם ונתנו על ציצת הקנף פתיל תכלת:

פרשת המתאוים**22. במדבר י"א**

(ד) והאספסוף אשר בקרב התאו תאנה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר :
 (ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים :
 (ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו :
 (ז) והמן כזרע גד הוא ועינו פעין הבדלח :
 (ח) וישמע משה את העם בכה למשפחתיו איש לפתח אהלו ויחר אף והנה מאד ובעיני משה רע :

המקושש**23. במדבר ט"ו**

(לב) ויהי בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת :
 (לג) ויקריבו אותו המצאים אותו מקשש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה :
 (לד) ויניחו אותו במשמר כי לא פרח מה יעשה לו :
 (לה) ויאמר יהוה אל משה מות יומת האיש כגוס אותו באבנים כל העדה מחוץ למחנה :
 (לו) ויצאו אתו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אותו באבנים וימת כאשר צוה יהוה את משה :

24. הרמב"ן

ואחר כן צוה במצות ציצית, שיזכרו בו המצוות כולן ולא ישכחו את השבת או זולתה מן המצוות.

25. במדבר ט"ו

(לו) ויאמר ה' אל משה לאמר :

(לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת :

(לט) והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ונעשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם :

(מ) למען תזכרו ונעשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם :

(מא) אני ה' אלוהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוהים אני ה' אלוהיכם :

הציצית והשבת**26. שמות ל"א**

(יב) ויאמר ה' אל משה לאמר : (יג) ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם : (יד) ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת... :

27. ויקרא י"א מ"ד-מ"ה

"כי אני ה' אלוהיכם, והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש ה' אני... והייתם קדושים כי קדוש אני"

28. נדרים כ"ה ע"א

"שקולה מצות ציצית כנגד כל מצוות שבתורה"

(לט) והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יהוה ונעשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם :

(מ) למען תזכרו ונעשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם :

(מא) אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם :

11. השוואה בין סיפור המרגלים לפרשיית הציצית

א. "לתור את הארץ..." - "ולא תתורו אחרי לבבכם".

ב. "וראיתם את הארץ" - "וראיתם אותו".

ג. "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" - "ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם", "אחינו המסו את לבבנו".

ד. "אשר אתם זונים אחריהם" - "ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם".

12. חטא המרגלים נובע מ"ראיה" לא מאוזנת

"ווגם ילידי הענק ראינו שם... וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות. ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים..." (י"ג, כח-לב).

"לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו" (י"ג, לא).

13. תגובת יהושע וכלב

"ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם, סר צילם מעליהם וה' איתנו אל תיראום" (י"ד, ט).

"סר צילם מעליהם".

14. במדבר י"ד

(יד) שמעו כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה ה' וענך עומד עליהם ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה.

15. שמות כ"ד י'

"ויראו את א-להי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר".

16. ספרי במדבר

"מגיד הכתוב שכל המקיים מצות ציצית - מעלים עליו כאלו הקביל פני שכניה, שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע והרקיע דומה לכסא הכבוד כענין שנה' יוממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא' "

17. מדרש תנחומא (שלח טו)

"ולא תתורו אחרי לבבכם - הלב והעיניים הן סרסורין לגוף, שהן מזנים את הגוף".

18. רש"י במדבר ט"ו, לט :

"הלב והעיניים הם מרגלים (!) לגוף, מסרסרים לו את העבירות, העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות".

שורשו של חטא המרגלים – פניית משה ליתרו**19. במדבר פרק י'**

(כח) אלה מסעי בני ישראל לצבאתם ויסעו :

(כט) ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר יהוה אתו לכם לכה אתנו והטבנו לך כי יהוה דבר טוב על ישראל :

(ל) ויאמר אליו לא אלך כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך :

(לא) ויאמר אל נא תעזב אתנו כי על כן ידעת חנתנו במדבר והיית לנו לעינים :

(לב) והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב יהוה עמנו והטבנו לך :

(לג) ויסעו מהר יהוה דרך שלשת ימים וארון ברית יהוה נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה :

20. במדבר פרק ט'

(יז) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכון שם הענן שם יחנו בני ישראל :

(יח) על פי יהוה יסעו בני ישראל ועל פי יהוה יחנו כל ימי אשר ישכון הענן על המשכן יחנו :

21. דברים פרק ח'

(טו) המוליכך במדבר והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים המוציא לך מים מצור החלמיש :

(טז) המאכלך מן המדבר אשר לא ידעו אבתך :